

พันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิเศษเนื่องของประเทศไทย ภารกิจนำมารากษาในรูปมันเส้น มันอัดเม็ด เป็นมันสำปะหลัง และนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น พวงหรีด กระดาษ สารគามหวาน เป็นต้น ในปัจจุบันราคาน้ำมันเชือเพลิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดการนำเข้ามันเชือเพลิง คือ การนำวัตถุติดทางการเกษตรมาผลิตเป็นเชื้อเพลิง หรือใช้ผลผลิตกับน้ำมันเชือเพลิง ซึ่งมันสำปะหลังเป็นพืชที่มีศักยภาพที่จะนำมาผลิตเป็นเชื้อเพลิง โดยมันสำปะหลัง 1 ตัน สามารถผลิตเป็นเชื้อเพลิงได้ 145 - 199 กิโลกรัมสำปะหลังเป็นพืชที่สามารถปลูกและขึ้นได้ตั้งแต่ต้นฤดูจนถึงต้นหนาวนี้ แต่ต้นที่เหมาะสมสำหรับมันสำปะหลัง คือ ต้นที่มีเนื้อห่อนข้างขยายตั้งแต่ต้นร่วนบนพื้นทรายถึงต้นร่วนเหนียวบนทราย เพราะสามารถทนทานได้ดี และต้นมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง มีอินทรีย์ดูดซึมค่อนข้างมาก 1% ระหว่างหน้าต้นเล็กไม่น้อยกว่า 30 ซม. มีความเป็นกรดและต่างประมาณ 5.5 - 7.5 ต้นดินมีความอุดมสมบูรณ์ ท่ามกลาง ต้นมันสำปะหลังจะแพร่กระจายให้ผลผลิตทั่วไป สำหรับผลผลิตเหลือที่ไว้ของมันสำปะหลังของประเทศไทยในปี 2550 คือ 3.67 ตันต่อไร่ ในสภาพดินร่วนบนพื้นทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ห่อนข้างค่อนข้างค่อนข้าง ทำการปลูกมันสำปะหลังที่จะทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการหัตถ์เฉือนพันธุ์ ที่เหมาะสม และควรมีการบดปูรุ่งดินร่วนด้วยน้ำยาจากจะเป็นการเพิ่มผลผลิตแล้วยังจะเป็นการช่วยอนุรักษ์ดินอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีการแนะนำพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ใหม่อยู่หลายพันธุ์ ดังนี้

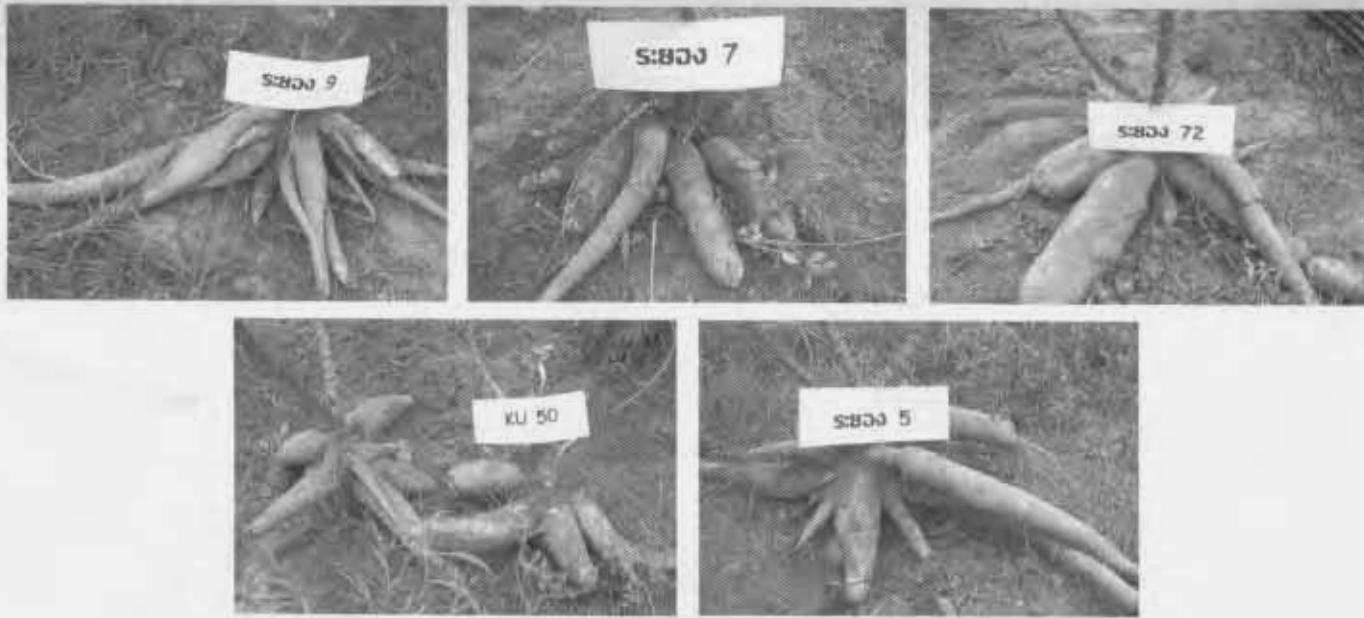

พันธุ์ระบายน้ำ 5 วันร่องพันธุ์ ปี พ.ศ. 2537 สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี สำาต้นสีเขียวอมน้ำตาล ก้านใบสีแดงเข้มยอดอ่อนสีม่วงอมน้ำตาล ความสูงประมาณ 170 ซม. ปล้องหัวสีน้ำตาลอ่อน เนื้อในสีขาว ให้ผลผลิตหัวสด 4.42 ตันต่อไร่ ผลผลิตหัวแห้ง 1.55 ตันต่อไร่ และผลผลิตแห้ง 1.03 ตันต่อไร่ ให้ผลผลิตเชื้อเพลิง 146 กิโลกรัมต่อต้นหัวสด แต่มีข้อควรระวัง คือ เป็นโรคใบไหม้ได้ร้ายกาหนด แต่ไม่รุนแรงถึงกับทำให้ต้นตาย

พันธุ์ระบายน้ำ 72 วันร่องพันธุ์ ปี พ.ศ. 2543 บวบดัวได้ดีในสภาพแวดล้อมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสำาต้นสีเขียวเงิน ก้านใบสีแดงเข้ม ยอดอ่อนสีม่วง มีความสูงประมาณ 200 ซม. ปล้องหัวสีขาวนวล เนื้อในสีขาว ผลผลิตหัวสด 5.09 ตันต่อไร่ ผลผลิตแห้ง 1.07 ตันต่อไร่ และผลผลิตหัวแห้ง 1.71 ตันต่อไร่ ให้ผลผลิตเชื้อเพลิง 145 กิโลกรัมต่อต้นหัวสด ไม่ควรเก็บเกี่ยวในฤดูฝน เพราะอาจทำให้เปลือกเสื่อมเป็นตากว่า 20 เปอร์เซ็นต์

พันธุ์ระบายน้ำ 9 วันร่องพันธุ์ ปี พ.ศ. 2548 เหมาะสำหรับปลูกปล่ายฤดูฝน เนื่องจากออกเร็วและมีความอุดมดูดซึมสูง มีสำาต้นสีน้ำตาลอ่อน ก้านใบใน และยอดอ่อนสีเขียวอ่อน มีความสูง 183 ซม. หัวสีครีม เนื้อของหัวสีขาว ไม่มีก้านหัว ให้ผลผลิตหัวสด 6.08 ตันต่อไร่ ให้ผลผลิตแห้ง 1.68 ตันต่อไร่

พันธุ์ระบายน้ำ 9 วันร่องพันธุ์ ปี พ.ศ. 2549 เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมในการใช้ผลผลิตเชื้อเพลิง มีสำาต้นสีน้ำตาลอ่อนเหลือง ก้านใบสีเขียวอ่อนอมชมพู ใบและยอดอ่อนสีเขียวอ่อน หัวสีน้ำตาลอ่อน เนื้อของหัวสีขาว มีความสูง 235 ซม. สำาต้นหัวสด 1 ปี ให้ผลผลิต 5.8 ตันต่อไร่ ผลผลิตหัวแห้ง 2.11 ตันต่อไร่ และผลผลิตแห้ง 1.24 ตันต่อไร่ และให้ผลผลิตเชื้อเพลิง 199 กิโลกรัมต่อต้นหัวสด ควรเก็บเกี่ยวเดือนตุลาคม ปี เนื่องจากมีปริมาณเชื้อเพลิงสูงแต่จะลดน้ำหนักช้า สำาต้นหัวสด ไม่ควรเก็บเกี่ยวเร็วจะให้ผลผลิตต่ำกว่าพันธุ์อื่น ๆ

พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 มีการแนะนำพันธุ์ ปี พ.ศ. 2535 สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดี มีลักษณะเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.4 ซม. ต้นต่อไร่ ในฤดูฝนมีเบอร์เชิ่นต์เป็นเฉลี่ย 23 เปอร์เซ็นต์ และในฤดูแล้งมีเบอร์เชิ่นต์เป็น 28 เปอร์เซ็นต์ ถ้าปลูกในสภาพแวดล้อมที่ดีมาก ก็จะมีการแตกหักหักห้ามห้ามได้ไม่ยาก

พันธุ์หัวยง 60 รับรองพันธุ์ปี พ.ศ. 2546 มีลักษณะเส้นผ่านศูนย์กลาง ข้อตอนบนสีขาวอ่อน ข้อตอนล่างสีเหลือง ยอดอ่อนสีขาวอ่อน ในมีชั้นอ่อน มีความสูง 180 - 200 ซม. บานทึบหัวสีน้ำตาลอ่อน เนื้อสีขาว ผลผลิตหัวสด 5.8 ตันต่อไร่ มีแกง 25.4 เปอร์เซ็นต์

จากการปลูกมันสำปะหลังหัว 6 พันธุ์ ในสภาพแวดล้อมที่ดีของศูนย์วิจัยพืชไอลุบราชาขนาด ซึ่งมีสภาพพื้นที่ร่วนปนทราย ในพื้นที่ 680 ตร.ม. ในปี พ.ศ. 2547 - 2550 นำผลผลิตที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แต่เมื่อในบางปีไม่ได้ปลูกทุกพันธุ์จะหาค่าเฉลี่ยเฉพาะปีที่ปลูก ซึ่งได้รุ่นเก็บข้อมูลผลผลิตในพื้นที่ 18 ตร.ม. จำนวน 3 ชุดต่อพันธุ์ เพื่อนำมาคำนวณผลผลิตต่อไร่ การปลูกมันสำปะหลังใช้รากแบบปลูก 1 x 1 เมตร มีการกำจัดหัวพืช 2 ครั้งเมื่ออายุ 1 และ 2 เดือน และ

ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-7-18 อัตรา 50 กก./ไร่ พร้อมการกำจัดรากหัวพืช เมื่ออายุ 1 เดือน เก็บเกี่ยวที่อายุ 11 เดือน ยกเว้นพันธุ์ระบยอง 9 เก็บเกี่ยวที่อายุ 10 เดือนหลังปลูกเนื่องจากปลูกเข้ากับว่าพันธุ์อื่น ๆ พนั่ว แต่ละพันธุ์ให้ผลผลิตสูง คือพันธุ์ระบยอง 5 ให้ผลผลิตหัวสด 4.445 กก./ไร่ พันธุ์ระบยอง 72 ให้ผลผลิตหัวสด 5.252 กก./ไร่ พันธุ์ระบยอง 7 ให้ผลผลิตหัวสด 5.525 กก./ไร่ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 ให้ผลผลิตหัวสด 5.473 กก./ไร่ พันธุ์หัวยง 60 ให้ผลผลิตหัวสด 5.393 กก./ไร่ ยกเว้นพันธุ์ระบยอง 9 ที่เก็บเกี่ยวในช่วงที่ไม่เหมาะสม ทำให้ได้ผลผลิตต่ำกว่าพันธุ์อื่น ๆ คือ 3.982 กก./ไร่ ในขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่มีน้ำสำปะหลังของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2550 คือ 3.67 ตันต่อไร่ และของจังหวัดอุบลราชธานีมีผลผลิตเฉลี่ย 3.598 กก./ไร่ ซึ่งทั้ง 6 พันธุ์ ที่นำมาปลูกในสภาพพื้นที่ร่วนปนทราย ในจังหวัดอุบลราชธานีให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าผลผลิตเฉลี่ยหัวของประเทศไทยและของจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับเบอร์เชิ่นต์ เป็นไปได้ต่อต้านภัยแล้งมาก คืออยู่ระหว่าง 26 - 30 เปอร์เซ็นต์ เพราะเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคมในประเทศไทยเป็นฤดูแล้งที่มีน้ำสำปะหลังมีภาวะสะsquish มาก (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลผลิตหัวสด ผลผลิตมันแห้ง ผลผลิตแป้ง/ไร่ เบอร์เชิ่นต์แป้ง และความสูงเมื่อเก็บเกี่ยวของมันสำปะหลัง 6 พันธุ์ ที่ปลูกในสภาพพื้นที่ร่วนปนทราย

พันธุ์มันสำปะหลัง	ผลผลิตหัวสด/ไร่ (กก.)	ผลผลิตมันแห้ง/ไร่ (กก.)	ผลผลิตแป้ง/ไร่ (กก.)	เบอร์เชิ่นต์แป้ง (%)	ความสูงเมื่อเก็บ เกี่ยว (ซม.)
1. ระบยอง 5	4,445	2,072	1,209	27.2	161
2. ระบยอง 72	5,252	2,162	1,420	26.3	190
3. ระบยอง 7	5,525	2,631	1,394	28.1	175
4. ระบยอง 9	3,982	1,926	1,198	30.2	195
5. เกษตรศาสตร์ 50	5,473	2,359	1,446	26.4	214
6. หัวยง 60	5,393	2,737	1,575	29.4	212

* เก็บเกี่ยวที่อายุ 11 เดือน ยกเว้นพันธุ์ระบยอง 9 เก็บเกี่ยวที่อายุ 10 เดือน

ล่าเหตุที่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวในช่วง 12 เดือน เพราะสถานภัยส่วนใหญ่ในเขตนี้จะรับซึ่งหัวก้านลดลงประมาณครึ่งเดือนมีนาคมและเกษตรกรจะเริ่มปลูกมันสำปะหลังในช่วงเดือนเมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มมีฝนแรกของแต่ละปี จะเห็นได้ว่าพื้นที่มันสำปะหลังที่มีการแนะนำพื้นที่ไว้แต่ละพื้นที่มีเนื้อที่มากกว่าในสภาพพื้นที่ร่วนป่าทราย ที่มีการปลูก และดูแลรักษาตามค่าแนะนำเกษตรกรต้องให้เหมาะสมสำหรับมันสำปะหลังมีศักยภาพที่จะให้ผลผลิตสูงทุกพื้นที่ ดังนั้นเกษตรกรสามารถที่จะเลือกใช้ได้ทุกพื้นที่เพียงแต่ต้องดูข้อแนะนำในแต่ละพื้นที่ประจำก่อนด้วย

นอกจากนี้ยังได้มีการทดสอบวิธีการปรับปรุงดินที่เหมาะสมสำหรับสภาพพื้นที่ร่วนป่าทราย ในแปลงทดลองของศูนย์วิจัยพืชไร่องุ่นราชธานี ในปี พ.ศ. 2548 ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง 5.01 มีอินทรีย์ต่ำ 0.50% มีฟลักฟอร์สที่เป็นประโยชน์ 51 ส่วนในล้านส่วน และโพแทสเซียมที่แยกเปลี่ยนได้ 42 ส่วนในล้านส่วน โดยวิธีการปรับปรุงดิน 5 วิธีการ ดัง

1. การใช้ปุ๋ยคอก อัตรา 1 ตันต่อไร่ ไอกลับก่อนปลูก 1 ลัง/ตารางเมตร
2. การใช้ปุ๋ยหมูลากฝ์แกบน (อัตรา 1 - 2) อัตรา 1 ตันต่อไร่ ไอกลับก่อนปลูก 1 ลัง/ตารางเมตร
3. ปลูกถัวขอ ระยะปลูก 30 x 30 ซม. ไอกลับเมื่ออายุ 45 วันหลังปลูก
4. ปลูกถัวพร้า ระยะปลูก 80 x 80 ซม. ไอกลับเมื่ออายุ 45 วันหลังปลูก
5. หัวก้านไม้ยารานไวน์หนาม อัตรา 10 กก./ไร่ ไอกลับเมื่ออายุ 45 วันหลังปลูก

ปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ชื่อ 5 ระยะปลูก 1 x 1 เมตร ก้าวเดียวพืช 2 หัวซึ่งเมื่ออายุ 1 และ 2 เดือน และใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-7-18 อัตรา 50 กก./ไร่ พิริมาณการก้าวเดียวพืชเมื่ออายุ 1 เดือน เก็บเกี่ยวที่อายุ 11 เดือนหลังปลูก พบว่า การใช้ปุ๋ยคอกอัตรา 1 ตันต่อไร่

ให้ผลผลิตต่ำสุด 4,267 กก./ไร่ มีเบอร์เข็นดี้ปีง 23.1% และมีความสูงหัวงูเมื่อเก็บเกี่ยว 170 ซม. การใช้ปุ๋ยหมูลากฝ์แกบนอัตรา 1 ตันต่อไร่ ให้ผลผลิตต่ำสุด 5,511 กก./ไร่ มีเบอร์เข็นดี้ปีง 26.7% และมีความสูงเก็บเกี่ยว 183 ซม. การปลูกถัวขอให้ผลผลิตมันสุด 4,765 กก./ไร่ มีเบอร์เข็นดี้ปีง 28.5% และมีความสูงเมื่อเก็บเกี่ยว 210 ซม. การปลูกถัวพร้าให้ผลผลิตมันสุด 5,289 กก./ไร่ มีเบอร์เข็นดี้ปีง 28.5% มีความสูงเก็บเกี่ยว 206 ซม. และการหัวก้านไม้ยารานไวน์หนาม อัตรา 10 กก./ไร่ ให้ผลผลิตมันสุด 5,236 กก./ไร่ มีเบอร์เข็นดี้ปีง 27.7% และมีความสูงเก็บเกี่ยว 218 ซม. (ตารางที่ 2)

หันสำบากหันม้ารากมาตรฐาน ISO

ตารางที่ 2 พลเมืองมันเทศ พลเมืองมันแห้ง พลเมืองเปปิงต่อไร่ เปอร์เซ็นต์เปปิง และความสูงเมื่อเก็บเกี่ยว มีผลลัพธ์หันสำบากหันม้ารากมาตรฐาน ISO 5 จากการปรับปรุงดินวิธีต่าง ๆ ในสภาพดินร่วนปนทราย ปี 2548

กรรมวิธี	พลเมืองทั่วไป/ไร่ (กก.)	พลเมืองมันแห้ง/ไร่ (กก.)	พลเมืองเปปิง/ไร่ (กก.)	เปอร์เซ็นต์เปปิง (%)	ความสูงเมื่อเก็บเกี่ยว (ซม.)
1. ปุ๋ยคอก 1 ตัน/ไร่	4.267	1.697	986	23.1	170
2. ปุ๋ยมูลไก่ 1 ตัน/ไร่	5.511	2.179	1,471	26.7	183
3. ปลูกด้วยข้อ	4.765	2.225	1,334	28.0	210
4. ปลูกด้วยพรวา	5.289	2.558	1,515	28.5	206
5. หัวรานไม้ยรานໄร์หนาน	5.236	2.432	1,450	27.7	218

ตารางที่ 3 ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังต่อไร่ จากการปรับปรุงดินวิธีต่าง ๆ ในสภาพดินร่วนปนทราย ปี 2548

รายการ	ปุ๋ยคอก 1 ตัน/ไร่ (บาท/ไร่)	ปุ๋ยมูลไก่ 1 ตัน/ไร่ (บาท/ไร่)	ด้วยกระยะปลูก 30 x 30 ซม. (บาท/ไร่)	ด้วยพรวาระยะปลูก 80 x 80 ซม. (บาท/ไร่)	หัวรานไม้ยราน ໄร์หนาน 10 กก./ไร่ (บาท/ไร่)
1. ค่าไถเดรียมดิน	350	350	350	350	350
2. ค่าจ้างปลูกด้วยรุ่งดิน	-	-	150	150	150
3. ค่าจ้างปลูกมันสำปะหลัง	150	150	150	150	150
4. ค่าปุ๋ยมูลสัตว์และค่าไสปุ๋ย	1,150	1,150	-	-	-
5. ค่าปุ๋ยเคมีและค่าไสปุ๋ย	370	370	370	370	370
6. ค่าเม็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด	-	-	200	200	1,500
7. ค่ากำจัดวัชพืช 2 ครั้ง	700	700	700	700	700
8. ค่าไถเก็บเกี่ยวและตัดต้น	350	350	350	350	350
9. ค่าเก็บหัวรานมันสำปะหลัง	150	150	150	150	150
10. ค่าขนส่งมันสำปะหลัง	200	200	200	200	200
รวมต้นทุน (บาท/ไร่)	3,420	3,420	2,620	2,620	3,920

ตารางที่ 4 พลผลิต รายได้ ต้นทุนการผลิต และกำไรสุทธิต่อไร่ จากการขายมันสำปะหลังหัวสด เมื่อบริเวณป่ารุ่งดินวิชิต่าง ๆ ในสภาพ
ดินร่วนปนหินราย ปี 2548

กรรมวิธี	ผลผลิต/ไร่ (กก.)	รายได้/ไร่ (บาท)	ต้นทุนการผลิต/ไร่ (บาท)	กำไรสุทธิ/ไร่ (บาท)
1. ปุยคอกอ้อตราช 1 ตัน/ไร่	4,267	3,414	3,420	-6
2. ปุยมูลไก่ อ้อตราช 1 ตัน/ไร่	5,511	4,409	3,420	989
3. ปลูกถั่วข้อ	4,765	3,812	2,620	1,192
4. ปลูกถั่วพร้า	5,289	4,231	2,620	1,611
5. หัววนไมยราบไไวหานาม	5,236	4,189	3,920	269

หมายเหตุ : ราคาหัวมันสด 0.80 บาท ต่อกิโลกรัม

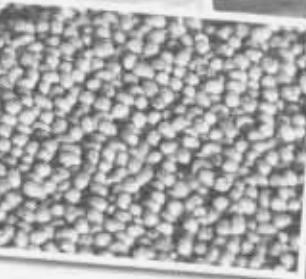
ผู้หัวรับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ พนวฯ การปลูกถั่วพร้าให้ผลตอบแทนสูงที่สุด 1,611 บาทต่อไร่ รองลงมา ได้แก่ การปลูกถั่วขอป่ารุ่งดิน และการใช้ปุยมูลไก่ผสมแกลบ ให้ผลตอบแทน 1,192

และ 989 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ในขณะที่การใช้ปุยคอกอ้อตราช 1 ตัน ต่อไร่ ทำให้ขาดทุนเสียเงินอย่าง ส่าหรับไมยราบไไวหานามดึงแม้จะให้ผลผลิตสูง แต่ต้นทุนการผลิตทางด้านเมล็ดพันธุ์ค่อนข้างสูง ทำให้ผลตอบแทนที่ได้ต่ำ ด้วยหากเกณฑ์การสามารถหาเมล็ดพันธุ์ไมยราบไไวหานามได้เอง ก็จะทำให้ลดต้นทุนการผลิตได้ และให้ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามจากข้อมูลที่กล่าวมาเป็นข้อมูลที่ดำเนินการเพียง 1 ปี ข้อมูลที่นำเสนอเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้เกณฑ์การนำไปพิจารณาในการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังร่วมกับ การใช้พันธุ์ที่มีศักยภาพในการให้ผลผลิตสูง และเป็นการขายบริเวณป่ารุ่งดินสำหรับการปลูกมันสำปะหลังในสภาพดินร่วนปนหินรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ทำได้อิสระหนึ่ง

พื้นที่ภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางของประเทศไทย บริเวณจังหวัดเพชรบูรณ์ พิจิตร พิษณุโลก อุฐัยห้วย กำแพงเพชร ตาก และนครสวรรค์ เป็นแหล่งปลูกถั่วเขียวที่สำคัญ ผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการจากศูนย์วิจัยพืชไชยนาท ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัย การผลิตสู่ขาย (ศบป.อุฐัยห้วย) ได้ทำการสำรวจศักยภาพการผลิตถั่วเขียวพิเศษและพิเศษ ในสภาพการปลูกถั่วเขียวในไร่เกษตรกร ระหว่างวันที่ 7 - 29 พฤษภาคม 2550 พบร่องรอยโรคในต่างเหลือง ที่เกิดจากไวรัส *Mungbean yellow mosaic virus (MYMV)* ในพื้นที่ปลูกถั่วเขียว เริ่มเกิดการระบาดในปี 2550 ลักษณะอาการที่พบ สวนใหญ่ต้นถั่วเขียวที่เกยงครรภ์ปลูกอยู่ในระยะก้าลังออกดอกและติดฝึก มีอาการเป็นโรคใบต่างเหลืองเป็นบริเวณกว้าง ในอ่อนมีสีเหลืองเล็กน้อย ใบอ่อนมีสีขาวชัดเจน การติดฝึกต่อน้ำรังน้อย ฝักมีสีเขียวอ่อน ถึงเหลือง และเมล็ดมีสีเขียวอ่อนลึบและเป็นเมือก ทำความเสียหายให้แก่เกษตรกร โดยบางแปลงที่เป็นมากไม่สามารถเก็บผลผลิตได้ต้องได้รับประทานที่บ้านแปลงเก็บผลผลิตได้แต่เมล็ดไม่สวยงามถูกตัดขาดจากห่อห้าม

โรคไวรัส ใบต่างเหลืองใบถั่วเขียว

พื้นที่ที่มีการระบาดของโรคจะกระจายอยู่เป็นบริเวณกว้าง ในเขตจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ อำเภอไกรลาศ ศรีมหาศ ทุ่งเพลี้ยม และศรีสัชนาลัย จังหวัดพิจิตร ได้แก่ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง บึงนาราง และโพทะเล จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ อำเภอนากระกำ และจังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ อำเภอบึงสามัคคี ชั่งทั่ง 4 จังหวัด ดังกล่าวที่มีการระบาดของโรคนี้ มีพื้นที่ปลูกถั่วเขียว ถูกการปลูกปี 2550 ประมาณ 176,010 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

สาเหตุของการเกิดโรคใบต่างเหลือง

- สวนใหญ่ในพื้นที่ปลูกจะมีพืชอาศัยของแมลงพาราห์ตือแมลงหัวขาว ได้แก่ พริก และมะเขือ พับต้นพืชอาศัยบางส่วนในบริเวณ

- เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อเมล็ดพันธุ์จากพ่อค้า ซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ปั่นมาส่วนใหญ่ ทำให้ยังมีเมล็ดพันธุ์เมือง (เมล็ดเล็ก) ที่ติดมาด้วยซึ่งอ่อนแอและเป็นไวรัสได้ง่ายเมื่อมีแมลงพาราห์ ส่งผลให้โรคนี้แพร่ระบาดและกระจายไปได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้นเพื่อให้เกษตรกรในเขตปลูกถั่วเขียวในจังหวัดดังกล่าว และพื้นที่ใกล้เคียง ได้รับทราบด้วยโรค เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันกำจัด ศูนย์วิจัยพืชไชยนาท ได้รวบรวมข้อมูลและคำแนะนำพื้นที่รวมกัน แสดงอาการเกิดโรค ได้ดังต่อไปนี้

พืชที่เป็นโรคจะมีสีเขียวอ่อนและเสื่อม

ผักกาดหนุ่มตัวที่เป็นไวรัส

ผักกาดในที่เป็นไวรัสจะมีฟูกใหญ่

โรคไวรัสใบต่ายเหลืองของถั่วเขียว

เชื้อสาเหตุ

เกิดจากเชื้อไวรัส *Mungbean yellow mosaic virus (MYMV)* ลักษณะอาการ

โรคนี้พบระบาดท้าความเสียหายกับตัวเชื้อไวรัสได้ทุกรายละเอียด ตั้งแต่ตัวเชื้อไวรัสประมาณ 2 สัปดาห์ขึ้นไป ระยะแรกต้นที่เป็นโรคจะเป็นจุดสีเหลืองเล็กๆ กระจายอยู่ทั่วใบเป็นใบทำให้ใบมีสีเหลืองปนเขียว ต่อมากลางใบจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองจัด ต่อมากลางใบจะเป็นสีเขียวอ่อน ท้าให้ยอดตัวแยกใหม่มีอาการต่างเหลือง ต้นแพระภรรรค์ ไม่ออกรอต และไม่ติดฝัก และไม่ติดฝัก แต่ถ้าโรคเนี้ยเกิดในระยะที่ติดฝักแล้ว ฝักจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองจัด ขนาดเล็กและล้นฝักปกติ จำนวนมากฝักจะอ่อน ไม่ติดเมล็ดหรือเมล็ดจะลับเล็กกว่าต้นปกติ การแพร่ระบาด

โรคใบต่ายเหลืองสามารถติดต่อโดยแมลงหัวใจ (*Bemisia tabaci*) เป็นพาหะ แต่ไม่ถ่ายทอดทางเมล็ด พืชอาศัยอยู่ในใบปล้องในคราบกุหลาบ เช่น ก้านเหลือง ก้านเชียว และก้านแขก รวมทั้งรังพืช เช่น ก้าว จี้อัน และกระเมิง

การป้องกันกำจัด

- หลีกเลี่ยงการปลูกตัวเชื้อไวรัสที่มีการระบาดของโรค น้ำยาเป็นไนโตรเจนตันที่เป็นโรคเพาะทำลาย เว้นระยะ 2 – 3 เดือน จังหวะปลูกใหม่
- หมั่นตรวจสอบ ด้วยต้นที่แสดงอาการเป็นโรคให้ถอนท้าสาย หรือเผาทั้งต้นที่ เพื่อกำจัดแหล่งสะสมของไวรัส
- ไม่ควรปลูกตัวเชื้อไวรัสในแปลงที่เป็นโรคทันทีหลังการได้กลับแล้ว
- กำจัดพืชอาศัยทั้งในและรอบแปลงปลูก เช่น พืชครามกุหลาบ และรังพืชต่างๆ
- พ่นสารเคมีแมลงเมื่อพบแมลงหัวใจระบาดมาก เช่น อินไซโคคลพริต หรือไครอะไฟฟอส 40% อีซี หรือดาร์บินช้อนฟัน หรือบีโตรเลิมน օอยล์ โดยพ่น 2 – 3 ครั้ง ห่างกัน 7 – 10 วัน และไม่ควรพ่นคราวชนิดเดียวกันติดต่อกันหลายครั้ง
- ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ทนทานหรือต้านทานโรค

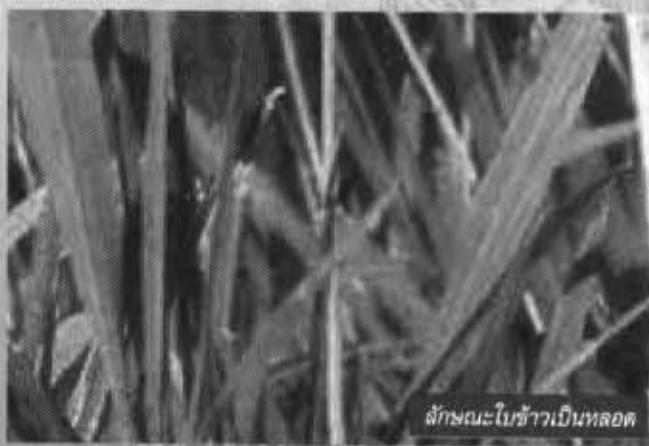
รายงานการระบาดของแมลงบ้าในนาข้าวของเกษตรกร ย่างก่อนของฉะ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 10 ตำบล พื้นที่กว่า 20,000 ไร่ เมื่อเดือนธันวาคมที่ผ่านมา อาจไม่ใช่เรื่องสำคัญหรือภารกิจเป็นข่าวตามสื่อใด ๆ แต่สำหรับเกษตรกรเจ้าของนาข้าวคงเป็นความเสียหายครั้งใหญ่ที่สร้างความเดือดร้อนแก่เกษตรกร

บ้า...แมลงศัตรุข้าว

ข้าวนานี้ที่ปลูกในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มักเกิดการระบาดของแมลงบ้าขวางระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ข้าวกำลังแตกกอเต็มที่ และสภาพอากาศ มีความชื้นสูง เหมาะแก่การพัฟไทร์เป็นตัวหนอนของแมลงบ้า โดยหนอนจะเข้ากัดกินยอดเชิงรากของข้าว ทำให้ข้าวแตกกอเป็นอกข้าว ที่เป็นหลอดคลายหลอดห้อมจำนวนมาก แต่ไม่ได้ร่วงหัว เกษตรกร จึงเก็บผลผลิตไม่ได้ ทำความเสียหายและสร้างความเดือดร้อนแก่เกษตรกรเจ้าของนาไม่น้อยไปแต่ละปีที่มีการระบาด

แมลงบ้าที่เป็นสาเหตุของปัญหา เป็นแมลงศัตรุข้าวที่เกิดระบาดเฉพาะบางป่าประเทศในทวีปเอเชีย เช่น อินโด네เซีย ศรีลังกา อินเดีย และไทย สำหรับการระบาดของประเทศไทยมักเกิดในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระบาดในภาคกลางและภาคตะวันออกบ้างเล็กน้อย เนื่องจากสภาพอากาศและสภาพป่าประเทศในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เหมาะสมต่อการเพิ่มปริมาณของแมลงบ้า ที่ต้องการความชื้นสูง และมีพืชที่เป็นอาหารหรือเชิงอาหารอยู่ แมลงบ้าจึงมีกระบวนการในช่วงฤดูฝนและจะระบาดในช่วงที่ข้าวกำลังแตกกอ

ลักษณะโดยทั่วไปของแมลงบ้า ตัวเต็มวัยมีลักษณะคล้ายยุง แต่ลำตัวมีสีล้ม ยาวประมาณ 3 - 4 มิลลิเมตร หนวดและขาไม่สีดำ ไข่มีลักษณะคล้ายกล้วยหอม ดีซมพูอ่อน ยาวประมาณ 0.45 มิลลิเมตร ระยะเวลาไข่ประมาณ 3 - 4 วัน ระยะตัวเต็มวัยนาน 2 - 3 วัน ระยะที่ทำให้ข้าวกลายเป็นหลอดห้อมนั้นเป็นระยะตัวหนอน ที่ข้าวจะสร้างหลอดห้อมตัวหนอนไว้ และตุดห้มง ฯ แมลงบ้าสามารถขยายพันธุ์ได้ 6 - 7 ข้าวอายุ ข้าวอายุที่ 2, 3 และ 4 จะเป็นข้าวอายุที่สามารถทำความเสียหายให้ข้าวได้มากที่สุด

ลักษณะในข้าวมีหลอด

ເຮືອປວລົງປ່າສອງ

ສໍາຫັນການປົ້ອງກັນແລະແກ້ໄຂປັດທາກາຮຽນນາດຂອງແມ່ລົງນ້າ
ທຣ. ເຊີມ ສິນຄຸສົກ ນັກຖິ່ງວິທາຍາ 8 ວ. ສ້ານກົງຈົບພໍ່ມາການວາງກາພີ້ງ
ການວິຊາການເນັດຕາ ໄທີ່ຕ່າງແນະນໍາໄວ້ວ່າ ປົກທີ່ແມ່ລົງນ້າຈະໄຟ່ໄໝ
ຮຽນໃນຖຸດແລ້ງ ເພວະສຸກພາກການໄຟ່ເທມະນະທີ່ແມ່ລົງນ້າຈະພຶກໃໝ່
ເປັນຕ້ວທຸນອນ ຊ່າງທີ່ຈະເກີດກາຮຽນນາດຕີ່ຂ່າງຖຸດຸນ ທີ່ສຸກພ
ຍາການມີເມືອນແລະແຫດຍ່ອນ ຖ້າ ແກ່ທຽກຄວາມຈະເຜົາຮວັງໃນຂ່າວນີ້
ໂດຍການສັງເກດແມ່ລົງທີ່ມາເລັ່ນແສ່ງໄຟ່ອຸນກລາງຕິນວ່າ ມີສັກຄະ
ຄລ້າຍຸງ ແຕ່ມີລໍາຕົວເປັນສັນຫຼືອໃນ ເພວະນີ້ເປັນຕ້ວເຕີມວ່າຍອງ
ແມ່ລົງນ້າ ໄທີ່ເກີດກາຈັດໄຫຍ້ໃຊ້ກົບຕັກໄຟ່ຫຼືອໃຊ້ວິຊາການເນື່ອນ
ຈະຂ່າຍລົດປ່ຽນມາຂອງແມ່ລົງນ້າໄດ້ນ້າງ ແລະຄວາມປູກບັດຮ່ວມກັນ
ແນວທາງການປົ້ອງກັນ ດັ່ງນີ້

● ກໍາຈັດວັນພີ້ທີ່ເປັນແທ່ລ່ອງອາຄີຍຂອງແມ່ລົງນ້າ ເຊັ່ນ ຂ້າວປ່າ
ທຸກໆໄສ ດູ້ວັນພີ້ອັນ ເປັນຕົ້ນ

● ໃຊ້ວິຊາເຕັກຮົມຮ່ວມດ້ວຍ ໂດຍການເລືອນຮະບະເວລາການປຸລູກ
ຫຼືອປັກຕ້າຂ້າວ ເປັນຊ່ວນຕົ້ນ ທີ່ຂອງຖຸດຸນປະນາຍາເຕືອນພຯດທຸກການ
ດີ່ນເຕືອນມີດຸນຍານ ເພື່ອໃຫ້ຂ້າວແຕກອອເຕີມທີ່ກ່ອນເຕືອນກັນຍານ ເພວະ
ທັນຂ້າວແຕກອອເຕີມທີ່ແລ້ວ ແມ່ລົງນ້າຈະໄຟ່ເຂົ້າທ່າລາຍຂ້າວ

● ກາຮ່ວານຫຼືອປັກຕ້າ ໄນຫຼົວຮ່ວານຫຼືອປັກຕ້າເຊື່ອຂ້າວຂັ້ນແນ່ນ
ເພວະຈະທໍາໄທ້ມີຄວາມຂັ້ນສູງ ຊຶ່ງເທິງມາດຕ່ອງກັນພົກຂອງໃໝ່ແລະກາ
ເຈີຢູ່ເຕີບໂຕຂອງຫຼົວຮ່ວານແມ່ລົງນ້າ

ຕຣ. ເຊີມຍັງໄທ່ຕ່າງແນະນໍາອີກກ່າວ ກາຮ່ວັນຫຼືຂ້າວທີ່ດ້ານທານ
ກາຮຽນນາດຂອງແມ່ລົງນ້າທີ່ເປັນອີກກ່າວທີ່ຂ່າຍລົດຄວາມເລີຍຫາຍາໄຟ້
ພັນຫຼືຂ້າວທີ່ແນະນໍາ ໄດ້ແກ່ ກຂ. ໬້າວດອກນະລິ 105 ພິມຄູໄລກ 3
ແລະພັນຫຼືຂ້າວເທົ່ານີ້ວ່າ ໄດ້ແກ່ ເໜີຍວັນນຳມ້າຮອງ ແນນຍນອງ 62

ແລະ ກຂ. 8 ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ການປົ້ອງຈົບພັນຫຼືທີ່ເກີດກວາດເດຍໃໝ່ມາເປັນ
ພັນຫຼືດ້ານທານ ຜົນທີ່ອີງພິຈາລະນາຈາກຫວຸມດ້ານກວາດແລະຄວາມເຫມາະສົມ
ກັບສຸກພົນທີ່ດ້ານ ສ່ວນຫາກພົນທີ່ໄດ້ທີ່ເກີດກວາດແບ່ງສັງເກດຈາກ
ສັກຄະນະຂອງຕົນຂ້າວແລະກອຂ້າວທີ່ຖຸດທ່າລາຍຈະແຄຣະແກຣິນ ເຫັນ ສ້າດັນ
ກລົມສີເຊີຍາເຊີນ ກາຮ່ວັນໃນປົ້ອງຕົນຕ່າງໃຫ້ສາງຂ່າຍແມ່ລົງນ້ານີ້ຕ
ຫຼຸດຊົມ ເຊັ່ນ ດັ່ງນີ້ພູແນວ ຮ່າວ່າໃນນາຂ້າວທີ່ກໍາເສີ່ງແຕກກອຍ ເຫັນປົ້ອງກັນ
ແລະກໍາຈັດຫຼົວຮ່ວານແມ່ລົງນ້າໃນຕົນຂ້າວໄດ້

ກາຮຽນນາດຂອງແມ່ລົງນ້າຂັ້ນກັບສຸກພົນທີ່ແລະສຸກພ
ຖຸດຸນປະເທດ ກາຮຽນແນກການພະບຸລູກລ່ວງໜ້າໃນແຕ່ລະນີເປັນສິ່ງທີ່
ເກີດກວາດກວາດຮ່ວມດ້ວຍ ທີ່ການເລືອກພັນຫຼືຂ້າວແລະການເລືອກຮະບະ
ເວລາພະບຸລູກ ກາຮ່ວັນເຄີມເພື່ອກໍາຈັດແມ່ລົງນ້າດ້ວຍການປົ້ອງກັນ
ຫຼຸດທ່າຍທີ່ເກີດກວາດປຸລູກຕິໄດ້ເພື່ອແກ່ປົງຫຼາກ ທັງນີ້ເຈົ້າຫຼາຍທີ່ທີ່
ເກີດກວາດຫຼຸດຜ້າຢັດພະຍານຫາແນວທາງກວາດໃຫ້ປັດທາກີ່ທີ່ເກີດກວາດ
ເພື່ອແນະນໍາແກ່ເກີດກວາດໃຫ້ນໍາໄປປຸລູກຕິ ເກີດກວາດທານໄດ້ດ້ານກາ
ຕ່າງແນະນໍາເພີ່ມເຕີມ ສາມາດຕິດຕໍ່ອ່ອຍອຸນຕາມໄດ້ທີ່ໜ່າຍງານເກີດກວາດ
ໄກສັນນາ ຫຼືອຕິດຕໍ່ອ່ອຍອຸນຕາມໄດ້ທີ່ໜ່າຍງານເກີດກວາດ ສ້ານກົງຈົບພໍ່ມາການ
ວາງກາພີ້ງ ການວິຊາການເກີດກວາດ ໄກຣ. 0-2940-5851

บรรยายภาคตอนปลายปีนี้ ไม่สู้จะให้ความรื่นรมย์เท่าที่ควร ทั้งเหตุการณ์บ้านเมือง หรือแม้แต่บรรยายภาคในวงการต้าสินค้าเกษตร ทดสอบที่ผ่านมาสังคมมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเกษตรตามให้มากวิชาการของกรมวิชาการเกษตรได้แก้ไขปัญหานี้เป็นระยะ ๆ ทั้งเรื่องการเปลี่ยนแปลงค่า MRL สารเคมีทางการเกษตรของประเทศไทยต่าง ๆ ความเข้มงวดในระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานต้องแต่รับแปลงผลิต หรือแม้แต่ปัญหาเชื้อจุลทรรศน์ที่คงต้องเก็บไว้คำมาตรฐานในสินค้าเกษตรส่งออก เรียกว่ารวมเรื่องให้ต้องแก้ตลอดทั้งปี

พร้อมรับ P.S.U. มาตรฐานสินค้าเกษตร

ถึงแม้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นักวิชาการของเราจะสามารถแก้ไขให้ลุล่วงได้ภายในได้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนกิตาม แต่ก็ยังส่งผลให้การค้าสินค้าเกษตรนั้น ลดคุณภาพเป็นระยะ ทำให้ขาดรายได้และลดความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าเกษตรไทยลงไปในระดับหนึ่ง โดยปัญหาความเชื่อมั่น ตั้งกล่าวว่าที่จะพื้นดินกลับมาตั้งเดิมได้ ก็ต้องใช้สรรพกำลังกันพอสมควร

แนวทางหนึ่งที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พยายามดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2545 ในช่วงของการปฏิรูประบบราชการที่ได้ยุบรวมหน่วยงานทางด้านมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าเกษตรและอาหารจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และกรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มีฐานะเป็นกรมหนึ่ง ขึ้นกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พัฒนามีกับการผลักดันให้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารออกมารองรับการปฏิรูปงาน

ท้ามกลางความขัดแย้งและความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวกับการมาตรฐานไม่ว่าจะเป็นสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รวมไปถึงสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ฝ่าฟันเข้าออก ตลอดรัฐมนตรีมาหลายคน และเข้าสู่การพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกาอิกเหล่ายอน จนทำให้ผู้เกี่ยวข้องเริ่มหันกับกระบวนการพิจารณาแบบกฎหมาย และการใช้ถ้อยคำทางกฎหมายไปด้วยกัน ทั้งนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญมาก

หากกล่าวที่ว่า ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น ความสำเร็จให้ได้เป็นอย่างที่กับพระราชบัญญัติฉบับนี้ จากร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร เมื่อเริ่มต้นได้กลายเป็น พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในช่วงคืนวันที่ 21 ธันวาคม 2550 ที่ผ่านมา ขณะนี้รอเพียงการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเท่านั้น

“ฉึกช่อง” ฉบับลึกลับ จึงขอนำท่านผู้อ่านทุกท่านไปเตรียมความพร้อม ต้อนรับพระราชบัญญัติฉบับนี้ เราและท่านจะได้ประโยชน์อย่างไร โปรดติดตาม

ครอบคลุมพระราชบัญญัติ

ก่อนอื่นคงต้องไปดูนี่ว่า ท่ามถุนี้มีความจำเป็นที่จะต้องมีพระราชบัญญัติฉบับนี้ ท่านผู้อ่านคงจำเหตุการณ์โภคภัยใหญ่ในปี 2546 ให้หัวหนนกที่เข้ามาระบุต้นในประเทศไทย ครั้งแรกเมื่อปี 2546 การต้าเป็นการเข้าควบคุมโรคของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องอาศัยพระราชบัญญัติโภคภัยสหกรณ์ ซึ่งการประกาศเป็นเขตควบคุมโภคภัยนั้น จะต้องเกิดโภคภัยมาก่อนจึงจะสามารถใช้ยานฯตามพระราชบัญญัติโภคภัยสหกรณ์ได้ ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่สามารถใช้ป้องกันการเกิดเหตุได้ พระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตรจะเข้ามาอุดช่องร้าวในระบบการผลิต สินค้าเกษตรของไทยให้ได้มาตรฐาน ตั้งแต่การผลิตในระดับฟาร์ม จนกระทั่งถึงโต๊ะอาหาร ที่เรียกว่า from farm to table ซึ่งเป็นจุดเริ่มของกระบวนการสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นตลอดห่วงโซ่อุปทาน

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร สืบเนื่องจากไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และปัจจุบันสินค้าเกษตรหลายชนิดทั้งที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยและนำเข้าจากต่างประเทศยังไม่มีมาตรฐานใช้บังคับ เป็นเหตุให้สินค้าเกษตรด้อยคุณภาพและไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ประชาชนขาดความเชื่อถือและส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจ การค้าสินค้าเกษตรของไทย ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชาวชุมชนชาวประมงโดยรวม ดังนั้นจึงควรมีกลไกในการกำหนดมาตรฐานและการตรวจสอบรับรอง มาตรฐานสินค้าเกษตรขึ้น เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน เพื่อความปลอดภัย และป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แก่ประชาชน หรือจากการการค้าสินค้าเกษตร รวมทั้งเศรษฐกิจ ของประเทศไทยโดยรวม ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณี ระหว่างประเทศ

ในพระราชบัญญัตินี้ จึงครอบคลุมดังนี้ ประนีกษาของมาตรฐาน การกำหนดมาตรฐาน การควบคุมมาตรฐาน การใช้เครื่องหมาย การทำกับดูและผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน การออกห้องแม่ และหน้ากากหนดไทย โดยได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

“สินค้าเกษตร” หมายถึง พลิตผลหรือผลิตภัณฑ์อันเกิดจาก การกิจกรรม การประมง การปลูกสัตว์ หรือการป่าไม้ และ พฤทธิยะได้ของผลผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

“มาตรฐานบังคับ” หมายถึง มาตรฐานที่มีกฎหมายห่วง ก้านด้วยสินค้าเกษตร ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งการจะกำหนด มาตรฐานใดเป็นมาตรฐานบังคับจำเป็นต้องฝ่ายการวิเคราะห์ ความเสียง และฝ่ายกระบวนการตรวจสอบความติดเทื้อจากสภาวะและ เสียงก่อน

“มาตรฐานทั่วไป” หมายถึง มาตรฐานที่มีการประกาศ ก้านด้วยส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

“ผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน” หมายถึง ผู้ซึ่งได้รับ ในอนุญาตให้ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตามกฎหมาย

“ผู้ผลิต” หมายถึง ผู้ทำการกิจกรรม การประมง การปลูกสัตว์ หรือการป่าไม้เพื่อการค้า ผู้ประกอบการขับส่งสินค้าเกษตร คลัง สินค้าเกษตร สะพานปลา ห้องเย็น โรงฆ่าสัตว์ หรือกิจการต่อเนื่องอื่น ที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรตามที่คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร กำหนด รวมทั้งผู้ซึ่งนำสินค้าเกษตรมาบรรจุหีบห่อ แปลงรูป หรือ กระทำด้วยวิธีการใด ๆ

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัตินี้ ไม่ได้มีบังคับใช้แก่ หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตาม กฎหมาย และมาตรฐานสินค้า พลิตภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่มี กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว

ผลการดำเนินการ

การบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้มอบอำนาจให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้รักษางาน โดย ดำเนินการฝ่ายต่างด้านตามภารกิจด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งรัฐมนตรีว่าการฯ มอบหมายเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการ ศุลกากรองค์มนตรี กเล้าอิทธิการคณะกรรมการอาหารและยา เลขาธิการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร อธิบดีกรมการข้าว อธิบดีกรมวิชา การเกษตร อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมศุลกากร ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรเวชกรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทน กระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงอุดหนาทกรรม ประธานสภา หอการค้าแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน ประธานสภากาชาดไทย แห่งประเทศไทยหรือผู้แทน และผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาขา วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือนิติศาสตร์ไม่เกิน สามคน และมีผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและ อาหารแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้แต่งตั้ง ข้าราชการในสำนักงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ไม่เกินสองคน เมื่อเสร็จหน้ากิจกรรมมาตรฐานสินค้าเกษตรมิทั้งสิ้นไม่เกิน 21 ตน

ปฏิบัติหรือไม่ทางท้องติดตามการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่นได้ อย่างใกล้ชิด

มาตรการบังคับ

จะเห็นได้ว่ามาตรฐานที่ส่งผลต่อการบังคับใช้ตามกฎหมาย ฉบับนี้ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามอาจมีความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็คือ “มาตรฐานบังคับ” โดยการกำหนดมาตรฐาน กฎหมาย ฉบับนี้ได้ให้คำแนะนำโดยรวมการมาตรฐานในการแห้งตั้งคุณ กรรมการวิชาการเพื่อจัดทำร่างมาตรฐานและเสนอว่าควรเป็น มาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานที่นำไปให้คุณธรรมการพิจารณา เมื่อ ผ่านพิจารณาแล้ว จะต้องออกเป็นกฎหมายกระทรวงกำหนดมาตรฐาน ที่สถาปัตย์เรื่องที่จะกำหนดเป็นมาตรฐานอย่างเป็นประเพณีทั่วบริเวณ กรรมวิธี หรือกระบวนการจัดการการผลิต หรือคุณลักษณะของ

คุณภาพรวมการมาตรฐานสินค้าเกษตร มีหน้าที่ในการกำหนด นโยบาย แผนงาน และมาตรการที่ยังคงการส่งเสริมและดำเนินการ มาตรฐานสินค้าเกษตร พัฒนาเสนอแนะรัฐมนตรีเกี่ยวกับ การกำหนด แก้ไข และยกเลิกมาตรฐาน การออกกฎหมายกระทรวง และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในกระบวนการพัฒนา พัฒนาอยุธยานิคส์ ข้อมูลทางวิชา การด้านวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับมาตรฐาน รวมทั้งเปิดช่องให้บุรีบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติหรือ กฎหมายอื่นๆ ให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้จะเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายและเกิดผลในทาง

ด้านคุณภาพและความปลอดภัยทางเคมี ชีวภาพ กายภาพ ความปลอดภัยด้านสุขอนามัยหรือสุขอนามัยพืช หรือ สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทันท่อ บรรจุภัณฑ์ การทำเครื่องหมายหรือ ฉลาก การตรวจสอบ ประเมิน ทดสอบ ทดลอง วิเคราะห์ หรือ วิจัยเกี่ยวกับ geradeiden ฯ ซึ่งดัน รวมไปถึงข้อกำหนดรายการ อย่างอื่นที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรตามที่รัฐมนตรีประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา ท่านผู้อำนวยการที่บังคับใช้มาตรการตามที่กำหนด มาตรฐานในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรได้ลดลงใช้ อาหาร ไม่ว่าจะเป็นัวสินค้า วิธีการผลิต ทับท้อนบรรจุภัณฑ์ การ วิเคราะห์ หรือแม้แต่กระบวนการจัดการด้านคุณภาพทั้งหมด

ซึ่งเพื่อแน่ใจว่าความปลอดภัยของสินค้าเกษตรจะสามารถควบคุมและพัฒนาให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ทั่วโลก

สำหรับมาตรฐานนังคែน ก่อนการออกกฎหมาย สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีประโยชน์โดยชั้นนำเกี่ยวกับข้อความหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด หลังจากการรับฟังความคิดเห็นแล้ว จะต้องนำผลการแสดงความคิดเห็นนั้นเสนอคณะกรรมการเพื่อประกอบการพิจารณาเสนอแนะว่าซุ่มนี้เพื่อออกกฎหมายต่อไป ซึ่งกฎกระทรวงต้องกล่าวถึงต้องกำหนดวันปังคែนให้ไม่น้อยกว่า 90 วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และยังเปิดช่องให้ประกาศเป็นมาตรฐานนังคែนได้ทันทีโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นและเว้นช่วงระยะเวลาที่ 90 วัน ซึ่งจะถูกเป็นเรื่องของเรื่องที่ควรเพื่อสวัสดิภาพของประชาชนความมั่นคงของประเทศ หรือเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น สำหรับผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้นำเข้าซึ่งสินค้าเกษตรที่กำหนดให้เป็นมาตรฐานนังคែน จะต้องได้รับใบอนุญาตเสียก่อนซึ่งจะดำเนินการได้ และใบอนุญาตนั้นต้องแสดงในที่เปิดเผย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่ทำจานหรือยกเลิกกิจการที่ต้องแจ้งให้ทราบทราบทราบด้วยเห็นกัน โดยหากไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดตามกฎหมาย

กระบวนการตรวจสอบมาตรฐาน

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เป็นตัวแทนต่อ หมวดการประมงในการตรวจสอบมาตรฐาน โดยได้กำหนดให้ผู้ที่จะประจำอยู่ในการตรวจสอบมาตรฐานต้องได้รับอนุญาต จากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ซึ่งผู้ประจำอยู่ในการตรวจสอบมาตรฐานจะต้องเป็นบริษัทที่มีทุนจดทะเบียนที่จำนวนแล้วตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด ตลอดจนต้องมีท้องที่ปฏิบัติการที่มีความสามารถและศูนย์สมบัติตามที่คณะกรรมการกำหนดเช่นกัน นอกจากราชการต้องไม่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการหักใบอนุญาต ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือเคยเพิกถอนใบอนุญาตเกินกว่า 2 ปี และคุณสมบัติต้องห้ามอื่น ๆ ที่คณะกรรมการจะประกาศกำหนด อัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตกำหนดไว้สูงสุดไม่เกิน 50,000 บาท และมีอายุ 3 ปี

สำหรับข้อกำหนดในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประจำอยู่ในการตรวจสอบมาตรฐาน พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ระบุไว้ว่า ผู้ประจำอยู่ในการตรวจสอบมาตรฐานจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลที่เข้าใจว่าได้มาหรือต้องรู้มาจากการปฏิบัติการตรวจสอบมาตรฐานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการค้าของผู้ขอให้ตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามหน้าที่หรือตามกฎหมาย หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ไม่มีส่วนได้เสียในผลประโยชน์กับผู้ขอให้ตรวจสอบมาตรฐาน นอกจากนี้ในการนี้ที่ตรวจสอบความบกพร่องหรือผิดพลาดในผลการตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน ต้องแจ้งให้ผู้ขอตรวจสอบรับรองมาตรฐานทราบและดำเนินการแก้ไขความบกพร่องหรือความผิดพลาดนั้นกันที่ และต้องแจ้งให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติภายใน 3 วัน นับตั้งแต่วันที่ตรวจสอบ รวมทั้งผู้ประจำอยู่ในการตรวจสอบมาตรฐานจะต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตรวจสอบและรับรองมาตรฐานต่อสำนักงานฯ ทุกรอบ 3 เดือน และต้องเก็บรักษาผลการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้เป็นเวลา 3 ปี โดยสามารถเก็บข้อมูลในลักษณะข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ หากผู้ประจำอยู่ในการตรวจสอบมาตรฐานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด คณะกรรมการสามารถสั่งพักใบอนุญาตได้คราวละไม่เกิน 3 เดือน หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้หากขาดดุณสมบัติที่กำหนด หรือเหยียบลังพักใบอนุญาตแล้วมากกว่าท่าสามารถพิจารณาได้ภายใน 5 ปี

กรณีของการตรวจสอบมาตรฐานของสินค้าเกษตรใดที่อยู่ภายใต้มาตรฐานนังคែนปรากฏว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่จะดำเนินการได้ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจะต้องนำสิ่งของที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาส่งคืนให้กับผู้ที่ได้รับใบอนุญาต หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ หากขาดดุณสมบัติที่กำหนด หรือเหยียบลังพักใบอนุญาตแล้วมากกว่าท่าสามารถพิจารณาได้ภายใน 5 ปี

ในหนังสือพิมพ์หรือวิธีการอื่นที่คณะกรรมการกำหนด โดยต้องระบุข้อความต่อไปนี้ด้วย คือ กรณีทราบข้อมูลผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรนั้นโดยแยกตัว ให้ระบุชื่อผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้า พร้อมทั้งชนิดและลักษณะของสินค้าหรือภาระน้ำหนัก และถ้าสินค้าเกษตรนั้นมีข้อห้องการค้าหรือลักษณะครั้งที่ผลิต ส่งออก หรือนำเข้าให้ระบุเช่นห้องการค้าหรือลักษณะครั้งด้วย ส่วนกรณีไม่ปรากฏผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าโดยแยกตัว แต่ปรากฏผู้จำหน่ายหรือผู้มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรนั้น ให้ระบุชื่อผู้จำหน่ายหรือผู้มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และสถานที่จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย พร้อมทั้งชนิดและลักษณะของสินค้าเกษตรหรือภาระน้ำหนักนั้น นอกจากนี้ สินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐานต้องกล่าวจะต้องถูกเรียกเก็บค่าน้ำภัยในระยะเวลาอันสั้น แต่สำนักงานฯ มีอำนาจในการสั่งห้ามขายสินค้าหรือดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าว ผู้ผลิต

ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย หรือผู้มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย สินค้าเกษตรจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด

ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นอย่างยิ่ง ด้วยการควบคุมการผลิตสินค้าเกษตรให้มีความปลอดภัยดังเดิมในระดับฟาร์มตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องทั้งหมด รวมทั้งการแจ้งให้ผู้บริโภคได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัตินี้ ก้าวหน้าให้คณะกรรมการดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์ ข้อกำหนดประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกประดิษฐ์ของกระบวนการคุ้มภัยกับ ดูแลให้เป็นไปตามเจตนาของกฎหมาย ซึ่งต้องดีดตามกันต่อไปว่า คณะกรรมการจะก้าวหน้ารายละเอียดอย่างไร ณ ขณะที่อยู่ระหว่างการเตรียมพร้อมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มาตรวจสอบสินค้าเกษตรที่คณะกรรมการ มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติได้ประกาศในรายกิจกรรมนี้เป็นปี 2546 จนถึงปัจจุบันรวมประมาณ 150 เรื่อง เมื่อมาตรวจสอบทั่วไปตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วผู้ประกอบการควรจะสอนมาตรฐานที่ได้รับในรับรองจากคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาตินี้ ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติภายใน 60 วัน นับตั้งแต่พระราชบัญญัตินี้ออกกันมีผลบังคับใช้ เพื่อยื่นใบอนุญาตและเมื่อได้แจ้งแล้วให้ถือว่าเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าสำนักงานฯ จะมีคำสั่งไม่อนุญาตหรือใบรับรองสิ้นอายุ ล้วนผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองของสำนักงานฯ เป็นเครื่องหมายรับรองที่ได้จดทะเบียนไว้ด้วยเครื่องหมายการค้ากับสินค้าเกษตรอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือที่รู้จักกันดีในชื่อ เครื่องหมาย O ให้ถูนันใช้เครื่องหมายดังกล่าวได้ต่อไป โดยถือว่าเป็นเครื่องหมายรับรองมาตรฐานทั่วไปตามพระราชบัญญัตินี้

ปัจจุบันที่จะมาถึง...คาดหวังว่าจะมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นกับสินค้าเกษตรและอาหารของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานสินค้า ภัยไปสู่ประเทศไทยผู้ผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารมีอยาชีพ สมกับเวลาแห่งการรอคอย เพื่อต้อนรับพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร

ขอให้ท่านผู้อ่านประสมดุขและรับมือกับชีวิตตลอดไปในทุกท่าน

พบกันใหม่ ปีหน้า.....สวัสดี

อังคณา

คำความอีกช่อง

วันที่ 1 มกราคม 2551 สถานีบริการน้ำมันของ บคท. และบางจาก 17 แห่งในเขตกรุงเทพฯ จะเริ่มให้บริการน้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 แก๊สโซฮอล์ พลัม ๗ ถ้าที่กระทรวงการคลังประกาศเพิ่มภาษีราบทราบมิดแทรคบันด์ที่สามารถเดิมแก๊สโซฮอล์ E20 ให้ จังหวัดน้ำดีนำไปใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551 เช่นกัน แก๊สโซฮอล์ E20 ดีอะไร มีความสำคัญอย่างไร ท่าไม้รากยังไงเดิมแก๊สโซฮอล์ E20 ดีอะไร ซึ่งหมายความว่าหลังไป บ้านส่องถ้าปี มีค่าตอบแทนท่าน

E20 พลังงานทางเลือก

น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดหนึ่งที่เกิดจากการนำน้ำมันเบนซินผสมกับเอทานอลที่เป็นแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ 99.5% ในอัตราส่วน น้ำมันเบนซิน 80 : เอทานอล 20 ได้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 ที่มีค่าออกเทน 95 ตามมาตรฐานการระหว่างประเทศ สามารถใช้เติมในรถยนต์ที่ผลิตและจำหน่ายตั้งแต่ปี 2551 ซึ่งออกแบบเครื่องยนต์และระบบต่างๆ ให้ใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 ได้ เนื่องจากปริมาณเอทานอลที่เพิ่มขึ้นในน้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 จะมีผลกับการทำงานของเครื่องยนต์และระบบการจ่ายน้ำมัน แต่สำหรับเครื่องยนต์ที่พัฒนาแล้วจะสามารถเติมและใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 และน้ำมันเบนซินชนิดอื่นๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเครื่องยนต์จะเกิดการเผาไหม้ที่สมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้กำลังและแรงบิดของเครื่องยนต์เพิ่มขึ้น (รถยนต์รุ่นใหม่ที่ห้ามใช้สามารถเติม E20 ได้ ส่วนถ้าไม่ได้จากบริษัทผู้ผลิตจะต้องนำมัน回去ยังต้น)

พสบิ ก้าวใหม่ในการวิจัยและพัฒนาการเกษตร

- วัตถุประสงค์**
- เพื่อเพิ่มแปรผลงานวิจัยและผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกรมวิชาการเกษตร
  - เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับนักวิจัยกับผู้บริหาร นักวิจัยกับนักวิจัย และนักวิจัยกับผู้สนใจในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
  - เพื่อเพิ่มแปรภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะเป็นตัวอย่างหรือเป็นพื้นฐานการวิจัยขั้นสูงต่อไป
- ที่ปรึกษา**
- มนต์ พูลสวัสดิ์ พราวนพิมล ชัยณรงค์วัตร โสกิตา เท-มาคม

บรรณาธิการ : พราวนพิมล ชัยณรงค์

กองบรรณาธิการ : อุดมพร อุพศุร์ ลุเทพ กรุณสมลิตร์ พนารัตน์ เสรีทวีกุล อังคณา สุวรรณภูมิ ธนาพร ไอลุคุณ

ช่างภาพ : วิสุทธิ์ ต่ายทวีพย์ กัญญาณัฐ ไฟแสง ชูชาติ อุทาธรสกุล

บันทึกข้อมูล : ชวีชัย สุวรรณพงศ์ อากรณ์ ต่ายทวีพย์

จัดล่าง : พราวนพิมล นามคำ

สำนักงาน : กรมวิชาการเกษตร ถนนเพชรบุรีบูรพา แขวงทุ่งสองห้อง กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ : 0-2561-2825, 0-2940-6864 โทรสาร : 0-2579-4406

พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์ โทรศัพท์ : 0-2282-6033-4

พนักงานน้ำมันน้ำ

บรรณาธิการ

E-mail : pannee@doa.go.th